

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisen ohje Espoossa

18.2.2021

Sisällysluettelo

1	Kelan ohje ja lainsäädäntö	3
2	Toimeentulotuen perusosien määrät 1.1.2020 lähtien	6
2.1	Perusosan jakautuminen	6
2	Asunnottomat ja asiakkuuden määräytyminen pääkaupunkiseudulla (Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten keskinäinen linjaus 2.5.2017 alkaen)	7
2.1	Asunnottomat	7
2.2	Muutto toiseen kuntaan	7
2.3	Tuettu asuminen	7
2.4	Palveluasuminen toisen kunnan alueella	8
3	Etuuskäsittelijän, sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan päätösvalta	9
3.1	Kielteisen päätöksen tekemisen päätösvalta	10
4	Elatusvelvollisuus	10
5	Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana	10
6	Perusosan alentaminen	10
7	Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu	11
8	Vuokravakuus (päivitetty 31.7.2019)	11
9	Vuokravelka	12
10	Kodin hankinnat	12
10.1	Kalusteet ja muu irtaimisto	12
10.2	Alkuavustus	13
10.3	Kodinkoneet (tulee käyttää sopimustoimittajaa)	13
11	Terveydenhuoltokulut ja matkakorvaukset	13
11.1	Terveydenhuoltokulut	13
11.2	Terveydenhuollon ammattilaisen lausunnon pyytäminen lisäselvityksenä	14
11.3	Lääkkeet	14
11.4	Asiakasmaksu ja terveydenhoitokulut	15
11.5	Päihdekuntoutusryhmät ja matkakorvaukset	15
11.6	Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset (päivitetty 30.7.2019)	15
12	Asiakasmaksut	16
12.1	Laitoshoidon ja palveluasuminen	16
12.2	Kotipalvelu	16
13	Ateriapalvelu ja vaippojen ilmaisjakelu	16
14	Eriyisruokavaliosta aiheutuvat kustannukset	17
15	Siivouspalvelu	17
16	Lasten tarvikkeet, harrastus- ja lomavirkistysmenot	18

17	Pitkäaikaiselle Kelan perustoimeentulotukea saavalle asiakasperheelle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea yhteen ohjattuun harrastukseen/lapsi/vuosi korkeintaan seuraavasti:	18
18	Opiskeluihin liittyvät menot (päivitetty 8.8.2019).....	18
19	Romaninaisen hame	19
20	Pakolaisen toimeentulotuki	19
	20.1 Pakolaisen alkuavustus	19
	20.2 Talvivaatteet	20
	20.3 Matkakustannukset.....	20
	20.4 Kurssimaksut ja suomen kielen kirjat	20
	20.5 Käännökset ja tutkintojen rinnastaminen.....	20
21	Pakolaisten paluumuuttoavustus.....	20
22	Hautaus	21
	22.1 Oikeus hautauskuluihin ja päätöksen muoto	21
	22.2 Hautaukseen liittyvät kulut ja käytännön järjestelyt (päivitetty 29.7.2019)	22
23	Ehkäisevä toimeentulotuki (päivitetty sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksellä 25.11.2020)	23

1 Kelan ohje ja lainsäädäntö

Toimeentulotuen myöntäminen perustuu [lakiin toimeentulotuesta](#). **Kela tekee päätökset perustoimeentulotuesta ja kunta täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta.**

[Kelan etuusohjesivusto](#) (toimeentulotuen ohjesivun osoite on muuttuva)

1 § Toimeentulotuen tarkoitus

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. [\(3.11.2000/923\)](#)

Matkakorvauksen tarkoituksena on tukea henkilön osallistumista kuntouttavaan työtoimintaan. [\(2.3.2001/191\)](#)

2 § Oikeus toimeentulotukeen

Jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan sekä, siinä laajuudessa kuin avioliittolaissa [\(234/1929\)](#), lapsen elatuksesta annetussa laissa [\(704/1975\)](#) ja muussa laissa säädetään, puolisonsa sekä alaikäisten lastensa ja ottolastensa elatuksesta.

3 § Perhe

Tässä laissa tarkoitetaan perheellä yhteistaloudessa asuvia vanhempia, vanhemman alaikäistä lasta, aviopuolisoita sekä kahta henkilöä, jotka elävät avioliitonomaisissa olosuhteissa. [\(13.1.2017/13\)](#)

Toimeentulotukea myönnettäessä kaikkia perheenjäseniä pidetään toimeentulotuen saajina tuen maksamispäivästä lukien. Toimeentulotuen katsotaan jakautuvan sen saajien kesken kullekin yhtä suurena osuutena, jolleivät olosuhteet muuta osoita.

7 § (29.12.2005/1218)

Perustoimeentulotuki

Perustoimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon perusosalla katettavat menot (perusosa) sekä muut perusmenot, sen mukaan kuin jäljempänä erikseen säädetään.

7 a § (26.6.2015/815)

Perusosa

Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen ja tietoliikenteen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

7 b § (26.6.2015/815)

Muut perusmenot

Perusosalla katettavien menojen lisäksi muina perusmenoina otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon:

- 1) yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 9 §:ssä tarkoitetut asumismenot, muun kuin yhtiömuotoisen omistusasunnon välttämättömät hoitomenot sekä välttämättömät asuntoon muuttoon liittyvät menot;
- 2) taloussähköstä aiheutuvat menot;
- 3) kotivakuutusmaksu;
- 4) muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot;
- 5) lasten päivähoitomenot sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan menot;
- 6) lapsen tapaamisesta lapsen kanssa eri taloudessa asuvalle vanhemmalle aiheutuvat menot siltä osin, kun ne perustuvat kunnan toimielimen vahvistamaan sopimukseen tai tuomioistuimen päätökseen;
- 7) välttämättömän henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan tai matkustusasiakirjan hankintamenot.

Jos toimeentulotuen hakijan asumiseen liittyvät menot ylittävät tarpeellisen suuruisena 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla pidettävän määrän, hakijaa on ohjattava hankkimaan edullisempi asunto. Lisäksi hakijaa on ohjattava ottamaan yhteyttä kuntaan asuntoasian selvittämistä varten. Hakijalle on annettava hänen tosiasialliset tarpeensa huomioon ottava, riittävä määräaika edullisemman asunnon hankkimista varten. Kansaneläkelaitoksen tulee ottaa tuensaajan asumismenot huomioon täysimääräisinä tämän määräajan. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske sellaista toimeentulotuen hakijaa, jolle jo aiemmin on annettu samaa asumistarvetta koskien ohje ja määräaika hakeutua edullisempaan asuntoon.

Jos hakijalla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta hankkia asuinpaikkakunnaltaan 2 momentissa tarkoitettua asuntoa, asumismenot voidaan ottaa huomioon täysimääräisenä myös määräajan jälkeen.

7 c § (29.12.2005/1218)

Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

- 1) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä

2) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

(26.6.2015/815)

L:lla 815/2015 muutettu 1 momentti tulee voimaan 1.1.2017. Aiempi sanamuoto kuuluu:

Täydentävää toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon tarpeellisen suuruisina erityismenot, joita ovat:

1) lasten päivähoitomenot;

2) muut kuin 7 b §:ssä tarkoitetut asumisesta aiheutuvat menot; sekä (19.1.2006/64)

3) henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat, toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeelliseksi harkitut menot.

Henkilön tai perheen erityisenä tarpeena tai olosuhteena voidaan pitää esimerkiksi pitkäaikaista toimeentulotuen saamista, pitkäaikaista tai vaikeaa sairautta sekä lasten harrastustoimintaan liittyviä erityisiä tarpeita.

3 momentti on kumottu L:lla 19.1.2006/64.

13 § (3.11.2000/923)

Ehkäisevä toimeentulotuki

Kunta myöntää päättämiensä perusteiden mukaan ehkäisevää toimeentulotukea 1 §:n 2 momentissa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää muun muassa tuen saajan aktivointia tukeviin toimenpiteisiin, asumisen turvaamiseksi, ylivelkaantumisesta tai taloudellisen tilanteen äkillisestä heikentymisestä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi sekä muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin.

2 Toimeentulotuen perusosien määrät 1.1.2020 lähtien

	Perusosa (€/kk)
Yksin asuva, lapseton	502,21
Yhteistaloudessa asuva yli 18-vuotias (85% yksin asuvan perusosasta)	426,88
Yksinhuoltaja (yksin asuvan perusosa + 14%)	572,52
Vanhempiensa tai vanhempansa luona asuva yli 18-vuotias (73% yksin asuvan perusosasta)	366,61
10—17-vuotias lapsi	
<ul style="list-style-type: none"> • sisarussarjan 1. lapsi (70% yksin asuvan perusosasta) 351,55 • sisarussarjan 2. lapsi (65% yksin asuvan perusosasta) 326,44 • sisarussarjan 3. lapsi ja sitä seuraavat, kukin (60% yksin asuvan perusosasta) 301,33 	
Alle 10-vuotias lapsi	
<ul style="list-style-type: none"> • sisarussarjan 1. lapsi (63% yksin asuvan perusosasta) 316,40 • sisarussarjan 2. lapsi (58% yksin asuvan perusosasta) 291,28 • sisarussarjan 3. lapsi ja sitä seuraavat, kukin (53% yksin asuvan perusosasta) 266,17 	

2.1 Perusosan jakautuminen

Ravintomenot	49 %
Vaate- ja jalkinemeno	9 %
Informaatiomenot (lehti, televisiomaksu, puhelin)	20 %
Vähäiset terveydenhuoltomenot	3 %
Muut jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot	19 %

2 Asunnottomat ja asiakkuuden määräytyminen pääkaupunkiseudulla (Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten keskinäinen linjaus 2.5.2017 alkaen)

2.1 Asunnottomat

Kriisi- ja tilapäismajoituksen järjestää asiakkaan kotikunta. Kriisimajoitus järjestetään akuutissa tilanteessa ja se on väliaikaista, lyhytkestoista ja päättyy viimeistään, kun asiakas saa tuetun asumisen paikan tai oman asunnon. Tilapäismajoitus voi olla pitkäkestoisempaa, mutta sekin on tilapäistä.

Jotta asiakkuus ei jakaudu useamman kunnan kesken ja jotta asiakkuus ei katkea kriisitilanteessa, myöntää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen se kunta, josta kriisi- tai tilapäismajoitus on myönnetty.

Jos asiakas on asunnoton eikä hänelle ole myönnetty kriisi- tai tilapäismajoitusta, täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen myöntää kunta, jossa hän oleskelee. Kela siirtää täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen kuntaan asiakkaan oleskelun perusteella.

2.2 Muutto toiseen kuntaan

Kela myöntää perustoimeentulotuen ja kohdentaa kustannukset siihen kuntaan, jossa perhe tai henkilö asuu tuen myöntämisen aikana. Kela vastaa muuttokustannuksista ja takuuvuokrasta. Pääsääntöisesti uuden asunnon välttämättömistä hankinnoista vastaa se kunta, johon muutetaan, mutta mikäli hankinta on tehtävä ennen muuttoa, hankinnasta vastaa se kunta, josta muutetaan. Sosiaalityö siirtyy uuteen kuntaan.

Toimeentulotukilaki 14 a§: *Perustoimeentulotuen myöntää hakemuksesta Kansaneläkelaitos Suomessa oleskelevalle hakijalle tai perheelle. Kansaneläkelaitoksen on kohdennettava perustoimeentulotukea maksaessaan kustannukset siihen kuntaan, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe oleskelee muutoin kuin satunnaisesti useammassa kuin yhdessä kunnassa, kustannukset on kohdennettava siihen kuntaan, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen perustoimeentulotuessa huomioon otettavat menot johtuvat. Kiireellisenä myönnetyn perustoimeentulotuen kustannukset kohdennetaan siihen kuntaan, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.*

Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntää hakemuksesta sen kunnan toimielin, jonka alueella hakija tai perhe vakinaisesti oleskelee. Jos hakija tai perhe muutoin kuin satunnaisesti oleskelee useammassa kuin yhdessä kunnassa, täydentävän toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jonka alueella oleskelusta hakijan tai perheen menot johtuvat. Jos tässä momentissa tarkoitetun toimeentulotuen tarve on kiireellinen, toimeentulotuen myöntää sen kunnan toimielin, jossa hakija tai perhe oleskelee hakemusta tehtäessä.

Vakinainen oleskelukunta on yleensä se kunta, jossa henkilöllä tai perheellä on vakituinen osoite (STM Ohje toimeentulotuen soveltajille 2013:4, s 60)

2.3 Tuettu asuminen

Kotikunta myöntää tuetun asumisen palvelun. Niin kauan, kun kunta myöntää asiakkaalle sosiaalihuoltolain mukaista tuettua asumista, myöntää sama kunta myös täydentävän ja

ehkäisevän toimeentulotuen. Kun tuettu asuminen päättyy, myöntää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kunta, jonne asiakkaalla on vuokrasopimus.

2.4 Palveluasuminen toisen kunnan alueella

Kotikuntalain mukaan henkilö, joka on sijoitettu perhehoitoon, laitoshoidon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen muun kuin kotikuntansa alueelle, voi valita uudeksi kotikunnakseen sen kunnan, jonka alueella olevassa toimintayksikössä tai asunnossa hän asuu. Valintaoikeuden käyttäminen edellyttää, että hoidon tai asumisen arvioidaan kestävän tai on kestänyt yli vuoden. Palvelujen järjestämismvastuu on sidottu kotikuntaan.

Palveluasumisessa olevalle myöntää täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen kunta, jonka alueella laitos sijaitsee.

3 Etuuskäsittelijän, sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan päätösvalta

TÄYDENTÄVÄN JA EHKÄISEVÄN TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN

Etuuskäsittelijä	Sosiaaliohjaaja	
Sosiaalityöntekijä		
<p>Tuen myöntäminen ohjeistuksen mukaisesti</p> <p>Lapsen tapaamisesta aiheutuvat kulut ja elatusapu</p> <p>Kodin hankinnat, alkuavustus ja huonekalut</p> <p>Matkakulut työvoimapolitiittiseen koulutukseen ensimmäiseltä kuukaudelta</p> <p>Matkakulut aktivointitoimenpiteisiin jos henkilöllä ei ole oikeutta kulukorvaukseen</p> <p>Lasten tarvikkeet, harrastusmaksut, urheilu- ja harrastusvälineet</p> <p>Opiskeluihin liittyvät menot</p> <p>Romaninaisen hame</p> <p>Kohtuulliset hautauskulut ja matkakustannukset lähiomaisen hautajaisiin</p> <p>Edunvalvontapalkkiot</p> <p>Muu täydentävä toimeentulotuki taloudellisen tuen suunnitelman mukaisesti</p>	<p>Varastovuokra (myös Kela voi myöntää. Kts. Kelan ohje)</p> <p>Pieni vuokraelka</p> <p>Aikuisen harrastusmenot (esim. kaupungin uimahalli- ja kuntosalimaksut)</p> <p>Asiakassuunnitelmaan liittyvä taloudellisen tuen myöntäminen</p> <p>Ehkäisevä toimeentulotuki (työllistymistä, koulutusta tai kotoutumista edistävät toimet, pienet vuokraelat, mutta ei kuukauden vuokramäärän ylittäviä vuokraelkoja)</p>	<p>Ehkäisevä toimeentulotuki (yhden kuukauden vuokraelat ylittävät vuokraelat)</p>

3.1 Kielteisen päätöksen tekemisen päätösoikeus

Etuuskäsittelijä voi tehdä kielteisen päätöksen asiasta, johon hänellä olisi oikeus myöntää toimeentulotukea. Jos hakijan perustelut eivät ole tiedossa:

- etuuskäsittelijä pyytää lisätietoja asiakkaalle soittamalla ja
- konsultoi tarvittaessa sosiaalialan ammattilaista.

Mikäli etuuskäsittelijän päätösoikeudet eivät riitä haetun asian myöntämiseen, hän ei myöskään **lähtökohtaisesti** voi tehdä kielteistä päätöstä. Tällöin etuuskäsittelijä voi valmistella kielteisen täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen päätöksen sosiaalialan ammattilaisen päätettäväksi hänen ohjeidensa mukaisesti.

Taloudellisen tuen suunnitelma ehkäisevästä toimeentulotuesta tehdään vain, jos hakemuksen ratkaisu edellyttää toimia tai lisäselvityksiä asiakkaalta eikä asiasta voida tehdä päätöstä (esim. maksetaan laskua vastaan).

4 Elatusvelvollisuus

Jos perustoimeentulotuki on peritty elatusvelvolliselta (alaikäisen huoltajalta tai aviopuolisolta), tulee arvioida, tehdäänkö täydentävästä toimeentulotuesta perintäpäätös.

5 Velkajärjestelyasiakas toimeentulotuen hakijana

Kela voi myöntää velkajärjestelyssä olevalle toimeentulotukea poikkeustilanteessa (kts. Kelan ohje). Asiakas ohjataan hakemaan ensin perustoimeentulotukea.

Velkajärjestelyn lyhennykset eivät ole perustoimeentulotuessa huomioitavia menoja. Käräjäoikeus vahvistaa velkajärjestelyn maksuohjelman. Velkajärjestely kestää 3 tai 5 vuotta. Maksuohjelmassa huomioidaan asiakkaan (yksinasuva/yksinhuoltaja) elinkustannusnormiksi 532 €/kk (v. 2019). Kun velkajärjestelyssä oleva asiakas hakee toimeentulotukea, pyydetään asiakasta esittämään velkajärjestelyn maksuohjelma. Maksuohjelmasta nähdään, paljonko asiakas maksaa lyhennyksiä kuukausittain ja mitä maksuohjelman laskelmaan on huomioitu tuloiksi ja menoiksi. Velkajärjestelyn maksuohjelmaa ei yleensä muuteta kuin vain maksuohjelman loppuvaiheessa.

Jos asiakas hakee täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea, hänen kanssaan katsotaan taloudellinen tilanne tiliotteiden, haettujen menojen ja maksuohjelman laskelman perusteella. Jos asiakkaan menot ovat kasvaneet siitä, kun maksuohjelma on vahvistettu ja tulot eivät riitä enää kaikkiin ohjelmassa määriteltyihin menoihin, on perusteltua myöntää ehkäisevää toimeentulotukea esim. terveydenhuollon menoihin tai yksittäiseen asiakkaalle välttämättömään menoon.

Asiakas voi hakea velkajärjestelyn aikana lykkäystä yhtä monen kuukauden maksuille kuin kuinka monta vuotta hänen ohjelmansa kestää (kolmen vuoden ohjelmassa kolmen kuukauden maksuille). Asiakkaan täytyy maksaa lykätyt kuukaudet maksuohjelman lopussa.

6 Perusosan alentaminen

Kela on ainoa päätösvaltainen viranomainen käsittelemään perusosan alennuksia. Kelan tulee tiedottaa asiakkaalle kunnan velvollisuudesta laatia suunnitelma perusosan alentamisen yhteydessä ja ohjata tämä kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi suunnitelman laatimista varten.

Sosiaalityöntekijä/-ohjaaja arvioi asiakastapaamisessa asiakkaan tilanteen. Tapaamisessa sovitaan toiminnasta asiakkaan itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi. Asiakas toimittaa palvelutarpeen arvion tai asiakassuunnitelman Kelaan, joka voi ottaa sen huomioon päätöksenteossaan. Kunnan viranomainen ei voi määrätä Kelan päätöksenteosta.

7 Lasten tapaamisesta aiheutuneet kulut ja elatusapu

Kela vastaa tapaamiskulujen myöntämisestä sen mukaan kuin tapaamisista on vanhempien kesken kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen vahvistamalla sopimuksella sovittu tai tuomioistuimen päätöksellä määrätty. Jos tapaamissopimusta ei ole tehty, ohjataan tekemään se. Kela ei korvaa sopimuksen ylittäviä kuluja. Kela ei myöskään korvaa tapaamiskuluja ulkomaille, mutta niihin ei myöskään myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Tapaamiskuluihin voi olla perusteltua myöntää täydentävää toimeentulotukea siksi aikaa, kunnes tapaamissopimus on tehty. Tällöin voi myöntää tukea tapaamisesta aiheutuneisiin matkakuluihin ja lapsen ruokamenoihin. Matkakulut huomioidaan edullisimman matkustustavan mukaisesti sekä lapsen ruokamenoiksi perusosan määrästä 49 % / tapaamispäivä).

Lapsesta maksettava elatusapu ei ole perustoimeentulotuessa huomioitava meno. Jos asiakas hakee elatusapuun toimeentulotukea, tulee hänet ohjata ensisijaisesti hakemaan elatusmaksuun muutosta ja elatusmaksun saaja hakee elatustukea. Kohtuulliselle järjestelyajalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, jos elatusvelvollinen on oikeutettu perustoimeentulotukeen.

8 Vuokravakuus (päivitetty 31.7.2019)

Kela arvioi asiakkaan vuokravakuuden tarpeen oman ohjeistuksensa mukaisesti (kts. Kelan ohjeistus). Jos asiakkaalla on toimeentulotuessa ylijäämäinen laskelma, tarkistaa Kelan virkailija, täyttyvätkö vuokravakuuden myöntämisen kriteerit ja arvioi, pystyykö asiakas omista tuloistaan ja varoistaan maksamaan vuokravakuuden. Kela saattaa edellyttää säästämistä, jos asiakasta ei välittömästi uhkaa asunnottomuus ja asiakas saisi vakuuden säästettyä kohtuullisessa ajassa. Jos vuokravakuuden kriteerit täyttyvät ja asiakas ei voi asumistaan ilman vuokravakuutta turvata, voi Kela harkita vuokravakuuden myöntämistä tuloylijäämästä huolimatta. Jos kunnan sosiaalialan ammattilaisella on tiedossa sosiaalisia perusteita, joiden vuoksi hänen näkemyksensä mukaan vuokravakuus tulisi myöntää, voi hän kirjoittaa asiasta lausunnon perusteluineen Kelaan (esim. olosuhteet nuoren aikuisen kotona).

Mikäli asiakas hakee vuokravakuutta täydentävänä tai ehkäisevänä toimeentulotukena, varmistetaan ensin, onko hän hakenut sitä Kelasta. Jos Kela ei myönnä vuokravakuutta, tulee selvittää asiakkaan mahdollisuus järjestää vuokravakuus itse esim. lainalla, jos luottotiedot ovat kunnossa tai mikäli kuukausittainen ylijäämä on suuri, säästämällä. Jos asiakas ei pysty itse järjestämään vuokravakuutta, arvioidaan, onko riittäviä perusteluita myöntää vuokravakuus täydentävästä toimeentulotuesta. Perusteita vuokravakuuden myöntämiseen voivat olla:

- avo- tai avioero
- terveydelliset syyt
- perheeseen muutos
- asunnottomuus
- asunnottomuuden uhka
- työpaikan tai opiskelupaikan saaminen toiselta paikkakunnalta
- asunnon vaihtaminen edullisempaan kohtuullisuusharkinnan vuoksi.

Vuokravakuutta ei myönnetä, kun kysymyksessä on

- mukavuussyyt (esim. sauna, piha, kaupunginosan vaihto)
- tilanne, jossa asiakas ehdottaa muuttoa normia kalliimpaan asuntoon
- muutto, joka johtuu muusta kuin työ- tai opiskelupaikan saamisesta

Vuokravakuutta ei myönnetä rahana.

Vakuuksien realisoinnista vastaavat aikuissosiaalityö ja maahanmuuttajapalvelut. Vuokranantaja lähettää laskun aikuissosiaalityöhön tai maahanmuuttajapalveluihin ja vakuusvaatimuksen oikeellisuus tutkitaan. Vuokranantajien kysymyksiin vastataan aikuissosiaalityössä ja maahanmuuttajapalveluissa. Vuokranantajaa ohjataan lukemaan vuokravakuuden realisointiin liittyvät ohjeet maksusitoumuksesta tai sen liitteistä.

Espoon kaupunki noudattaa Kelan valtakunnallista käytäntöä vakuuksien takaisinperinnässä, ja luopuu näin ollen 1.1.2017 lukien jäljellä olevien ja 1.1.2017 alkaen maksuun realisoituvien vuokravakuussaatavien takaisinperinnästä.

9 Vuokravelka

Vuokravelkatilanteeseen tulee aina liittyä työskentelyä asiakkaan kanssa.

Sosiaaliohjaajat voivat myöntää täydentävää toimeentulotukea kerran enintään yhden kuukauden vuokravelkaan, jos asiakkaalla on sosiaaliohjauksen asiakkuus ja velkaantuminen johtuu esimerkiksi yksittäisestä poikkeuksellisesta tilanteesta ja talous on muuten tasapainossa tai jos talous saadaan vuokravelan myöntämisen keinoin tasapainotettua.

Sosiaalityöntekijät päättävät täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen myöntämisestä vuokravelkaan tilanteissa, joissa asiakkaalla on esim. yli yhden kuukauden vuokraa vastaava vuokravelka, toistuvia vuokravelkoja, toistuvaa ja/tai jatkuvaa muuta velkaantumista, muita taloudellisia vaikeuksia, talouden jatkuva epätasapaino tai häätöuhka.

10 Kodin hankinnat

Kodin hankintoihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea henkilöille, joilla on perustoimeentulotuen asiakkuus ja joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita tai henkilöille, joiden ei ole mahdollista hankkia irtaimistoa tai ko. tarvikkeita lähiaikoina.

Hankintojen kuljetuksissa noudatetaan ensisijaisesti omatoimisuusperiaatetta. Huonekalujen kuljetukseen voidaan myöntää enintään 50 €. Kodinkoneet on kilpailutettu. Sopimustoimittaja on Gigantti Oy, jonka kuljetusmaksu on 30 €, kodinkoneen asennus 30€ ja kierrätyslaitteen palautus 10 €. Gigantin sopimushinnat ovat alvittomia. Maksusitoumuksiin tulee kirjata summan perään ja alv. Esim. *pesukone 275 € ja alv.*

10.1 Kalusteet ja muu irtaimisto

- Pöytä 50 €
- Tuolit 20 € / kpl
- Sänky ja patja 130 € (kahden hengen 240 €)
- Lapsen pidennettävä sänky ja patja 180 €
- Kerrossänky 130 €
- Patja 50 €
- Pinnasänky ja patja 85 €

- Koulupöytä 40 € (arvioidaan tarve tilannekohtaisesti)
- Vuodevaatteet ja pyyhkeet 50 €
- Matot 40 €
- Valaisimet 40 €
- Verhot 30 €
- Astiat yhdelle 50 €, astiat kahdelle 75 €
- Kalusteiden kuljetus 50 €

10.2 Alkuavustus

Alkuavustus myönnetään huoneiston kalustamiseen ja kodin välttämättömiin tarvikkeisiin pitkään asunnottomana olleille ja/tai pitkäaikaisesti perustoimeentulotukea saaneille henkilöille, joilla ei ole irtaimistoa ja tarvikkeita ja joilla ei ole mahdollisuutta hankkia irtaimistoa lähiaikoina.

- Yksin asuvan alkuavustus 480 €
- Pariskunnan alkuavustus 725 €
- Olarinluoman tukiasunto 250€
- Kuninkaankallion tukiasunto 150€
- Väinölä 150€
- Itäviitan ja Edistian tukiasunnot eivät sisällä kalusteita eli asuntoihin myönnetään normaali alkuavustus

10.3 Kodinkoneet (tulee käyttää sopimustoimittajaa)

- Pesukone 275€ (Gigantti Oy:n sopimushinta)
 - jos taloyhtiössä ei pesutupaa tai on muita erityisiä perusteita pesukoneen myöntämiselle)
- Jääkaappi (vain omistusasunnossa asuville) 135 € (Gigantti Oy:n sopimushinta)
- Pölynimuri 70 €

11 Terveydenhuoltokulut ja matkakorvaukset

11.1 Terveydenhuoltokulut

Julkisen terveydenhuollon, hammashoidon sekä silmälasien hankinnan kustannukset kuuluvat perustoimeentulotuella katettaviin menoihin (myös yksityinen silmälääkäri, jos optikko ei pysty määräämään silmälaseja). Tämän lisäksi Kela hyväksyy ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) asiakasmaksut, ylioppilaskuntien pakollisten jäsenmaksujen terveydenhoitomaksuosuudet sekä Kelan kuntoutuksena korvaamien psykoterapioiden omavastuuosuudet.

Kela arvioi kohtuulliset terveydenhuollon menot.

Joskus asiakkaat hakevat toimeentulotukea kunnasta yksityisen terveydenhuollon menoihin, kuten jalkahoitoon tai fysioterapiaan. Yksityiseen jalkahoitoon tai fysioterapiaan ei ole perusteita myöntää toimeentulotukea, koska hoidon tarve arvioidaan julkisessa terveydenhoidossa ja Kela myöntää julkisen terveydenhuollon menoihin perustoimeentulotukea. Espoossa on jalkaterapeuttisyksikkö, jonne asiakas voi saada lähetteen terveysasemalta ([linkki kuntoutus ja apuvälineet -sivulle](#)). Espoon fysioterapiasta löydät tietoa samalta sivulta.

Terveyspalveluista myönnettävien hoitovälineiden myöntämisen ohjeistus löytyy sivulta https://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ ja_ terveyspalvelut/Terveyspalvelut/Hoitotarvikkeet.

Apuvälineiden myöntämiseen liittyvä ohje löytyy HUS:n sivulta <https://www.hus.fi/hus-tietoa/liikelaitokset-ja-tukipalvelut/apuvalinekeskus/espoo-yksikko/Sivut/default.aspx>.

Jos asiakas on saanut kielteisen perustoimeentulotukipäätöksen tuloylijäämän vuoksi ja hänelle tulee suuret terveydenhuollon menot, ohjataan asiakasta hakemaan menoihin perustoimeentulotukea Kelasta. Hänen tulee täyttää tällöin Kelan tarkistushakemus, TO1, jossa ilmoittaa muuttuneet tiedot. Asiakkaan tulee toimittaa Kelaan lääkärin tekemä potilasohje, jossa lukee lääkkeen nimi ja annosteluohje. Pääsääntöisesti terveydenhuollon menoihin ei myönnetä täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea.

Kela myöntää toimeentulotukea terveydenhuollon käynteihin liittyviin Kelan korvaamien taksimatkojen omavastuuosuuksiin ja ambulanssimatkojen omavastuuosuuksiin. Kela saattaa myöntää myös toimeentulotukea julkisen liikenteen käytöstä aiheutuviin menoihin, jos asiakkaalla on paljon terveydenhuollon käyntejä, esim. korvaushoito. Kela ei huomioi työterveyshuollon lääkärin määräämiä lääkkeitä.

11.2 Terveydenhuollon ammattilaisen lausunnon pyytäminen lisäselvityksenä

Täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen hakemuksen ratkaisua varten ei yleensä ole perusteltua pyytää terveydenhuollon ammattilaisten lausuntoja lisäselvityksenä, sillä harkinnanvaraisen toimeentulotukihakemuksen ratkaisu perustuu pääsääntöisesti sosiaalisiiin, ei terveydellisiin perusteisiin.

Terveydenhuoltomenot kuuluvat harkinnanvaraisen toimeentulotuen sijaan perustoimeentulotukena katettaviin menoihin (Toimeentulotukilaki 7b §) ja perustoimeentulotuen myöntämisestä vastaa Kela. Lisäksi terveydenhuoltolain (2010/1326) 29§ mukaan julkisen terveydenhuollon tulee järjestää toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen tähtäävät terapiat sekä muut tarvittavat kuntoutumista edistävät toimenpiteet sekä apuvälinepalvelut, ellei kuntoutuksen järjestäminen kuulu Kansaneläkelaitoksen vastuulle.

Poikkeuksellisesti voi olla tarpeen saada terveydenhuollon ammattilaisen arvio harkinnanvaraisen toimeentulotukihakemuksen ratkaisun tueksi (esim. erityisruokavalio, ks. ohje). Tavallisiin kodinhankintoihin tai harrastuskuluihin ei sen sijaan ole perusteltua pyytää terveydenhuollon ammattilaisen arvioita, sillä mikäli haetun toimeentulotuen tarve on terveydellinen, tuki tulisi myöntää Kelan perustoimeentulotukena tai kunnan terveydenhuollon palveluina tai apuvälineinä. Jos hakemuksen liitteeksi pyydetään terveydenhuollon ammattilaisen lausuntoa, käytetään siihen erillistä lomaketta. Sosiaalityöntekijä antaa lomakkeen asiakkaalle ja häntä neuvotaan toimittamaan se terveydenhuollon ammattilaiselle.

11.3 Lääkkeet

Lääkkeitä myönnetään vain kertaluontoisesti yllättävässä tilanteessa (esimerkiksi kun asiakas kotiutetaan sairaalasta ja Kela ei myönnä hänelle lääkkeitä eikä asiakkaalla itsellään ole varoja). Kelan tulee ratkaista perustoimeentulotuki myös kiireellisessä tilanteessa. Lääkkeitä myönnettäessä maksusitoumus rajataan ajallisesti, määrällisesti tai koskemaan vain välttämättömimpien lääkevalmisteita (esim. sydän-, astma- tai diabeteslääkkeet). Lääkkeet myönnetään vain ehkäisevänä toimeentulotukea.

Jos Kela ei hyväksy jotakin lääkevalmistetta, siihen ei myönnetä ehkäisevää toimeentulotukea. Kela arvioi lääkkeen tarpeellisuuden ja vastaa päätöksenteosta. Kela vastaa myös siitä, huomioiko se hakijan lääkekulut järjestelyajan, jonka aikana hakijalle järjestetään korvaava lääke tai hoito.

11.4 Asiaksmaksu ja terveydenhoitokulut

Jos asiakkaalle on tehty tulosidonnainen asiakasmaksupäätös (esim. tukiasuminen), johon ei ole huomioitu säännöllisiä terveydenhuollon menoja (esim. säännöllinen lääkitys) mukaan, asiaa käsittelevän henkilön tulee olla yhteydessä asiakasmaksuysikköön asiasta. Jos asiakkaalla on pakollisia terveydenhuollon menoja, joita asiakasmaksulaskelmassa ei huomioida siitä huolimatta, että asiakasmaksupäätökseen on haettu muutosta ja Kela ei myönnä niihin perustoimeentulotukea, voidaan täydentävää toimeentulotukea myöntää terveydenhoitokuluihin ja tarvittaessa myös ruokaan ehkäisevänä toimeentulotukena. Myös asiakasmaksun alentamishakemuksen käsittelyajalle voi olla perusteltua myöntää tukea välttämättömiin menoihin asiakkaan taloudellisen tilanteen mukaan.

Myös ateriapalvelumaksuun voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, kunnes kunta alentaa asiakasmaksua (ks. ateriapalvelu). Asiakasta ohjataan aina kuitenkin hakemaan ensin perustoimeentulotukipäätös Kelasta.

11.5 Päihdekuntoutusryhmät ja matkakorvaukset

Täydentävää toimeentulotukea voidaan myöntää matkakuluihin päihdekuntoutusta varten sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan asiakassuunnitelmaan perustuen, ellei Kela korvaa kyseisiä matkakuluja.

11.6 Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset (päivitetty 30.7.2019)

Paikallisliikenteen käyttö kuuluu pääsääntöisesti perusosalla katettaviin menoihin (Laki toimeentulotuesta 7 a §).

Jos asiakkaalla on oikeus kulukorvaukseen, hänen tulee kustantaa matkakulut itse. Kulukorvauksen voi saada, jos osallistuu työkokeiluun, koulutuskokeiluun, ura- ja työnhakuvalmennukseen tai TE-toimiston hyväksymään maahanmuuttajan omaehtoiseen opiskeluun. Koska kulukorvaus maksetaan kuun lopussa, voidaan ensimmäiselle kuukaudelle myöntää täydentävää toimeentulotukea matkalippuun. Mikäli henkilön aktiivitoimet järjestetään pääkaupunkiseudun ulkopuolella, arvioidaan kulukorvauksen riittävyys matkakustannuksiin tapauskohtaisesti. Mikäli henkilö osallistuu työllisyyttä edistävään aktivointitoimintaan, mutta hän ei ole oikeutettu kulukorvaukseen, myönnetään täydentävää toimeentulotukea matkalippuun koko toimintaan osallistumisen ajaksi.

Kun asiakas on kuntouttavassa työtoiminnassa, hänelle korvataan työllisyyspalveluista matkakulut ja maksetaan lisäksi kulukorvausta. Toimeentulotukea ei ole perusteltua myöntää kuntouttavassa työtoiminnassa olevan henkilön matkakuluihin.

Maahanmuuttajan kotoutumista voidaan tukea myöntämällä toimeentulotukea matkakuluihin, kun asiakas osallistuu kurssille ja/tai muuhun kotoutumisen kannalta mielekkääseen säännölliseen aktiviteettiin, eikä hän saa Kelan työmarkkinatuen kulukorvausta. Kurssin tulee sopia TE-toimiston kanssa tehtyyn suunnitelmaan. Myös asiakkaalle, joka ei ole TE-toimiston asiakas (esim. kotiäidit), on perusteltua myöntää tukea matkakuluihin, jos hän osallistuu monta kertaa viikossa tapahtuvaan toimintaan, joka edistää hänen kotoutumistaan.

Jos työtön opiskelee työttömyysetuudella, tulee selvittää, voiko hän saada HSL:n opiskelija-alennuksen tai Kelan kulukorvauksen matkoja varten. HSL myöntää 45 prosentin opiskelija-alennuksen, jos työtön opiskelee päätoimisesti ja opinnot kestävät vähintään yhden lukuvuoden (lisätietoja HSL:n sivuilta). Jos hän ei saa kulukorvausta eikä ole oikeutettu HSL:n opiskelija-alennukseen ja opiskelumatka on kolme vyöhykettä, voidaan kahden ja kolmen vyöhykkeen lipun erotukseen myöntää täydentävää toimeentulotukea. Kahden vyöhykkeen lippuun ei myönnetä erikseen täydentävää toimeentulotukea. (ks. opiskelijat s. 18)

Edellä mainittujen matkojen kustannusten huomioiminen perustuu kannustamiseen ja työllistymisedellytysten parantamiseen.

Jos oman auton käyttö on välttämätöntä, voidaan auton käytöstä huomioida kilometrikorvauksena 0,20 €/km.

12 Asiakasmaksut

12.1 Laitoshoido ja palveluasuminen

Kela tekee perustoimeentulotuen päätöksen laitoshoidossa ja palveluasumisessa asuville ja ohjaa tarvittaessa asiakkaan hakemaan tulosidonnaisen asiakasmaksun alentamista tai poistamista, joka on aina ensisijainen toimenpide toimeentulotukeen nähden.

Kunnes kaupunki alentaa asiakkaan tulosidonnaista asiakasmaksua ja asiakkaalla ei tosiasiallisesti ole rahaa lääkkeisiin, myönnetään terveydenhoitokuluihin ja tarvittaessa myös ruokaan ehkäisevää toimeentulotukea. Asiakasta ohjataan aina kuitenkin hakemaan ensin perustoimeentulotukipäätös Kelasta.

Kela voi ohjata asiakkaan sosiaalityöhön silloin kun asiakas hakee toimeentulotukea eikä pysty itse hakemaan esim. asiakasmaksun alentamista tai poistamista tai asiakas on pitkäaikaisesti laitoshoidossa yli 6 kk ajan ja Kela arvioi, ettei asiakas esimerkiksi ikänsä tai terveydentilansa vuoksi pysty huolehtimaan mahdollisesta muutosta tai muutoin asioidensa hoidosta eikä asiakkaalla ole taloudellisiin asioihin määrättyä edunvalvojaa, jonka puoleen kääntyä.

12.2 Kotipalvelu

Kotipalvelun maksuihin ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea, vaan asiakasta neuvotaan hakemaan asiakasmaksun alennusta. Myös työntekijä voi hakea alentamista maksuihin sähköpostitse: asiakasmaksut@espoo.fi

Sähköpostiin tehdään vapaamuotoinen hakemus tulo- ja menoliitteineen, asiakkaan henkilötiedot sekä tieto säännöllisestä toimeentulotuen tarpeesta.

Kotipalvelun maksuihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea, jos asiakkaalla on vain silloin tällöin toimeentulotuen tarve.

13 Ateriapalvelu ja vaippojen ilmaisjakelu

Kotihoito tekee päätöksen ateriapalvelusta. Ateriapalvelu myönnetään, jos asiakas ei pysty itse valmistamaan, hankkimaan tai lämmittämään aterioita ja kotiin tuodun lämpimän aterian tarve on päivittäinen. Aterian hinta ateriapalvelun kautta on 10,50 €/kpl (v. 2019).

Ateriapalvelumaksuun ei pääsääntöisesti myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Maksun alentaminen on ensisijaista toimeentulotuen myöntämiseen nähden. Jos alentaminen ei ole mahdollista asiakasmaksupäätöksen periaatteiden mukaisesti (tulot huomioidaan eri tavoin kuin toimeentulotuessa), voidaan maksuun myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Ateriapalvelun voidaan ajatella kattavan noin kolmanneksen päivän ateriatarpeesta. Asiakkaan ruokamenot ovat siis ateriapalvelun maksu sekä noin 2/3 perusosan ruokamenoihin tarkoitettusta osasta (ruokamenot 49 % perusosasta). Asiakkaalle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea ruokamenoihin, joita perusosa ei kata, jos hän ei ole saanut vapautusta ateriapalvelun maksuista.

Esimerkiksi:

30 päivän ateriapalvelu on yhteensä 315 € (7,30 €/ateria + kuljetusmaksu 3,20 €/ateria). v. 2019 yksinasuvan perusosan ruokamenoista 2/3 on 162 €. Ruokaosuus perusosasta on 244 € eli perustoimeentulotukea saavalle asiakkaalle voi myöntää täydentävää toimeentulotukea tällöin ruokamenoihin $315 \text{ €} + 162 \text{ €} - 244 \text{ €} = 233 \text{ €/kk}$.

Päätökset vaippojen ilmaisjakelusta tehdään terveysaseman hoitotarvikejakelussa (09) 816 42458. Ilmaisia vaippoja myönnetään tiettyihin sairauksiin. Ilmaisjakelu kattaa 1-5 vaippaa / vrk. Jos asiakas ei täytä ilmaisvaippojen myöntämisen kriteeriä, saattaa hän silti saada Kelasta eläkkeensaajan hoitotukea vaippakustannuksiin.

14 Erityisruokavaliosta aiheutuvat kustannukset

Ruokamenot kuuluvat perustoimeentulotukeen, mutta tavanomaista suuremmat ravintokulut eivät kuulu perustoimeentulotuen menoihin.

Asiakas voi hakea näitä menoja täydentävänä toimeentulotukea kunnasta. Täydentävän toimeentulotuen myöntäminen erityisravintokustannuksiin edellyttää terveydenhuollon ammattilaisen selvitystä siitä, että hakijan on noudatettava erityisruokavaliota useiden yhtäaikaisten sairauksien johdosta, ja että tästä erityisruokavaliion noudattamisesta hänelle aiheutuu kuukausittain merkittävästi tavanomaista suurempia erityismenoja. Näin erityisesti, kun on kysymys pitkäaikaisesta toimeentulotuen asiakkaasta, joka pitkäaikaisten sairauksiensa johdosta joutuu noudattamaan erityisruokavaliota.

15 Siivousapu

Henkilökohtaiseen apuun vammaispalvelulain nojalla voi olla oikeus, jos asiakkaalla on pitkäaikainen sairaus tai vamma. Jos asiakkaalla on henkilökohtainen avustaja, selvitetään, onko avustajan apu tarkoitettu myös siivouksessa avustamiseen. Jos ei, yhdessä asiakkaan kanssa konsultoidaan vammaispalveluja.

Asiakas on oikeutettu siivouspalveluseteleihin, jos hän on yli 65-vuotias ja hänellä on toiminnallisia rajoitteita sekä hän on vähävarainen. Palveluseteleitä siivoukseen haetaan Seniorineuvonta ja palveluohjaus Nestorista. Asiakkaan maksettavaksi jäävään omavastuusuuteen voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Jos asiakkaalla on hänen elämäntilanteeseensa liittyvä väliaikainen siivousavun tai raivaussiivouksen tarve, voidaan siivoukseen myöntää perustellusta syystä täydentävää toimeentulotukea.

16 Lasten tarvikkeet, harrastus- ja lomavirkistysmenot

Lapsen tarvikkeisiin voidaan myöntää

- yhdistelmävaunut 200 €
- rattaat 120 €

Pitkäaikaiselle Kelan perustoimeentulotukea saavalle asiakasperheelle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea yhteen ohjattuun harrastukseen/lapsi/vuosi korkeintaan seuraavasti:

- 0 - 5 v. 200 € / vuosi
- 6 - 17 v. 500 € / vuosi

Lisäksi lasten retkiin ja leireihin (ei leirikoulut ja koulun retket) enintään 150 €/lapsi/vuosi.

Lasten ja nuorten polkupyöriin ja kypärään voidaan myöntää korkeintaan seuraavasti (kerran 3-10 -vuotiaana ja kerran 11-17 -vuotiaana):

- 3-10 -vuotias 85 €
- 11-17 -vuotias 170 €
- Kypärä 20 €

17 Opiskeluihin liittyvät menot (päivitetty 8.8.2019)

Ammatillista tai lukiokoulutusta opiskeleva nuori saattaa saada Kelasta opintorahan oppimateriaalilisää, jos vanhempien tulot ovat enintään 41 100 e vuodessa. Oppimateriaalilisä on 46,80 e/kk (v. 2019). Oppimateriaalilisää voi saada vanhempansa luona asuva alle 20-vuotias ja muualla asuva alle 18-vuotias. Myös alle 17-vuotias opiskelija voi saada oppimateriaalilisää. Oppimateriaalilisää ei huomioida tuloksi perustoimeentulotuen laskelmaan ja se on tarkoitettu opiskelukirjoihin/sähköiseen materiaaleihin ja muihin opiskelutarvikkeisiin.

Jos opiskelija ei saa oppimateriaalilisää tai oppimateriaalilisä ei kata opiskelukirjoja ja -tarvikkeita ja opiskelija tai perhe saa perustoimeentulotukea, voi niihin myöntää täydentävää toimeentulotukea tai oppimateriaalilisää voi täydentää täydentävällä toimeentulotuella. Haettavasta tuesta vähennetään opiskelijalle myönnetty oppimateriaalilisän määrä (hakukuukauden oppimateriaalilisän määrä). Opiskeluun liittyviä menoja ovat mm. lukion oppikirjat/sähköiset lisenssit, opinnoissa tarvittava laskin (pitkän matematiikan/fysiikan opiskelijalla korkeintaan 150€), ylioppilaskirjoitusmaksut, ylioppilaskunnan jäsenmaksu sekä opiskelussa vaadittavat työvaatteet ja muut välttämättömät tarvikkeet oppilaitoksen lausunnon/luettelon tai opettajan selvityksen mukaisesti edullisimman vaihtoehdon mukaan. Hakijaa informoidaan siitä, että oppimateriaalilisä on tarkoitettu opiskelumateriaalien hankkimiseen.

Jos lukion kurssilla käytetään kirjoja, suositellaan ne ostamaan käytettyinä ja jakso kerrallaan, jotta mahdollinen oppimateriaalilisä riittäisi kattamaan paremmin kirjat. Jos lukion kirjoihin myönnetään toimeentulotukea maksusitoumuksella, luetellaan maksusitoumuksessa kirjat, joita sitoumus koskee. Lukiolaiselle voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea tietokoneeseen 300€. Pääkaupunkiseudun opiskelumatkoja ei huomioida menoiksi, sillä päätoimiset opiskelijat saavat 45 prosentin alennuksen valitsemilleen vyöhykkeille. Pitempiin opiskelumatkoihin voi hakea matkatukea Kelasta.

Jos työtön opiskelee työttömyysetuudella, tulee selvittää, voiko hän saada HSL:n opiskelija-alennuksen tai Kelan kulukorvauksen matkoja varten. HSL myöntää 45 prosentin opiskelija-

alennuksen, jos työtön opiskelee päätoimisesti ja opinnot kestävät vähintään yhden lukuvuoden (lisätietoja HSL:n sivuilta). Jos hän ei saa kulukorvausta eikä ole oikeutettu HSL:n opiskelija-alennukseen ja opiskelumatka on kolme vyöhykettä, voidaan kahden ja kolmen vyöhykkeen lipun erotukseen myöntää täydentävää toimeentulotukea. Kahden vyöhykkeen lippuun ei myönnetä erikseen täydentävää toimeentulotukea.

Maahanmuuttajien suomen kielen kurssimaksuihin voi myöntää toimeentulotukea, jos kurssi sopii TE-toimiston kanssa tehtyyn suunnitelmaan tai asiakkaalla ei ole TE-toimiston asiakkuutta (esim. kotiäidit tai eläkeläiset). Suomen kielen oppikirjoihin tai sanakirjaan voidaan myöntää toimeentulotukea kotoutumisen tukemisen perusteella. (ks. Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset)

Jos YKI-testi on tarpeen työn tai opiskelupaikan hakemisessa ja sillä osoitetaan kielitaito, on perusteltua myöntää tukea siihen. YKI-kurssi valmentaa YKI-testiin, mutta kurssilla oppii suomea. Jos asiakas ei tarvitse YKI-kurssia tai -testiä muuhun kuin kansalaisuushakemukseen tai hänellä ei ole realistista mahdollisuutta läpäistä testiä, niihin ei ole perusteltua myöntää tukea. Tukea myönnetään kertaluontoisesti.

18 Romaninaisen hame

Romanihameeseen voidaan myöntää avustusta enintään 420 € joka toinen vuosi, mikäli asiakkaalla on pitkäaikainen perustoimeentulotuen asiakkuus.

Jos asiakas on muuttanut toiselta paikkakunnalta, varmistetaan lähtökunnasta, koska asiakkaalle on myönnetty toimeentulotukea hameeseen.

19 Pakolaisen toimeentulotuki

Pakolaiselle myönnetään toimeentulotukea samoin periaattein kuin muillekin toimeentulotuen hakijoille. Pakolaisen alkuvaiheen kotoutumiseen liittyy erityistarpeita, jotka tulee huomioida toimeentulotukea myönnettäessä. Näitä on tuotu esille seuraavissa kohdissa.

19.1 Pakolaisen alkuavustus

Huoneiston kalustamiseen ja kodin välttämättömiin tarvikkeisiin voidaan myöntää kertaluontoisesti toimeentulotukea 983,00 € / päämies ja 250,00 € / perheenjäsen, enintään 1 966,00 € / perhe. Jos kyseessä on perheenyhdistäminen ja perheenkokoaja on jo saanut pakolaisen alkuavustuksen, jokaiselle perheenjäsenelle myönnetään 250,00 €.

Kimppakämppään muutettaessa alkuavustus jaetaan tasan asuntoon muuttavien kesken. Esim. kahden hengen kimppakämppään muuttavien avustus: 983,00 € + 250 € jaettuna kahdella = 616,50 €. Kolmen hengen kimppakämppään muuttavien alkuavustus: 983 € + 250 € + 250 € jaettuna kolmella = 494 €.

Pakolaisen muuttoavustus perustuu Valtioneuvoston päätökseen pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, annettu 23.12.1992. Päätöksen 7.1§ todetaan: "[toimeentulotukena voidaan myöntää] muuttoavustusta ensimmäiseen vakituiseen asuntoon muuttavalle 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulle yksin muuttavalle henkilölle enintään toimeentulotuen perusosan määrä kahdelta kuukaudelta ja perheelle enintään kaksinkertaisena edellä tarkoitettu määrä".

19.2 Talvivaatteet

Talvivaatetukseen voi myöntää kerta-avustuksen, kun asiakas on saapunut maahan kiintiöpakolaisena tai pakolaisten perheen yhdistämisen kautta. Kerta-avustus 1. vuotena on 150,00 €/hlö. Tämä on pääkaupunkiseudun kuntien maahanmuuttoyksiköiden yhdessä sopima käytäntö.

19.3 Matkakustannukset

Paikallisliikenteen maksut kuuluvat perusosaan, mutta matkakuluissa voidaan tukea, mikäli asiakas osallistuu kurssille ja/tai muuhun kotoutumisen kannalta mielekkääseen säännölliseen aktiviteettiin, eikä saa Kelan työmarkkinatuen kulukorvausta.

Kun asiakas saapuu kiintiöpakolaisena tai perheen yhdistämisen kautta Suomeen, voidaan ensimmäiselle kuukaudelle myöntää kahden vyöhykkeen lippu asioiden hoitamista varten.

Kiintiöpakolaisille tuetaan taksikulut lentokentältä asuntoon kuittia vastaan. Perheen yhdistämistilanteissa taksimatkoissa kentältä kotiin ei tueta.

Matkakustannuksista myös kohdassa Päihdekuntoutusryhmät ja matkakorvaukset sekä Työllistymistä edistävä toiminta ja matkakorvaukset.

19.4 Kurssimaksut ja suomen kielen kirjat

Suomen kielen kurssimaksuihin voi myöntää enintään 100€/kk, mutta maksullisista kursseista on hyvä keskustella asiakkaan kanssa, ettei asiakas esim. ilmoittaudu väärälle tasolle ja maksettu kurssi jää käymättä.

Suomen kielen oppikirjoihin tai sanakirjaan voidaan myöntää tukea. Tuki maksetaan kuittia vastaan.

19.5 Käännökset ja tutkintojen rinnastaminen

Käännöksiin voidaan myöntää toimeentulotukea, kun kyseessä on vihkitodistus tai syntymätodistus, mikäli maistraatti edellyttää ko. asiakirjoja henkilön rekisteröimiseksi. Lisäksi tukea voi myöntää opintotodistuksiin (työllistymisen edistäminen).

Pääsääntöisesti käännöskuluja ei korvata silloin, kun asiakas hakee niitä nimenmuutosta varten, eikä nimenmuutostilanteissa korvata myöskään maistraatin kuluja.

Mikäli asiakas hakee opetushallitukselta tutkinnon rinnastamista, voidaan tukea opintotodistusten käännöskuluissa sekä opetushallituksen hakemusmaksussa.

20 Pakolaisten paluumuuttoavustus

Kunta voi maksaa paluumuuttoavustusta pakolaiselle, joka palaa vapaaehtoisesti koti- tai lähtömaahansa muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa, kohtuulliset matka- ja muuttokustannukset. Avustusta ei kuitenkaan myönnetä henkilölle, joka on saanut Suomen kansalaisuuden.

Lisäksi kunta voi maksaa yhdelle henkilölle enintään kahden kuukauden ja perheelle enintään neljän kuukauden toimeentulotuen perusosan määrää vastaavan paluumuuttoavustuksen.

Edellytyksenä paluumuuton tukemiselle olisi, että henkilön olisi tarkoitus muuttaa maasta muuten kuin tilapäisessä tarkoituksessa. Osoituksena tästä voi olla esimerkiksi maistraatille tehty muuttoilmoitus, josta ulkomailla oleskelun vakinainen tarkoitus ilmenisi.

Korvauksen matka- ja muuttokustannuksista sekä paluumuuttoavustuksen myöntää hakemuksesta se kunta, jossa mainittu henkilö asuu. Kunnalle korvataan annetusta paluumuuttoavustuksesta aiheutuvat kustannukset **ilman määräaikaa**.

Muuttajan tulee itse huolehtia muuttoon liittyvät asiat. Matkajärjestelyt kannattaa hoitaa IOM:n kautta.

Lisätiedot

- paluumuuttokorvausten hakeminen Ely-keskukselta: Puhelinvaihe: 0295 021 000
- matkajärjestelyt: IOM (international Organisation for Migration) puh. 09 6841150, iomhelsinki@iom.int

Kunta voi periä takaisin matka- ja muuttokustannuksista myöntämänsä korvauksen sekä paluumuuttoavustuksen, jos osoittautuu, että korvaus tai avustus on maksettu virheellisin perustein tai perusteettomasti. Hakemus takaisinperinnästä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä kunta sijaitsee.

21 Hautaus

21.1 Oikeus hautauskuluihin ja päätöksen muoto

Perustoimeentulotukea saaneen vainajan hautaukseen voi myöntää kohtuulliset hautauskulut ilman perintäpääöstä. Tällöin kuolinpesän varattomuus tiedetään, eikä perukirjaa tarvita varallisuuden tutkimiseen.

Jos vainaja ei ole ollut perustoimeentulotuen saaja ja omaiset hakevat hautauskuluja ennen hautajaisia, kysytään avustusta hakevalta omaiselta vainajan varallisuudesta. Jos omaisen esittää vainajan tiliotteen ja verotuspäätöksen, katsotaan, onko tilillä varaa hautaukseen. Jos vainajalla on kiinteää omaisuutta, mutta ei varoja tilillä, myönnetään hautaukseen maksusitoumus täydentävänä toimeentulotukena. Päätöksestä tehdään takaisinperintäpääös. Jos tiliotteen ja verotuspäätöksen mukaan varoja ja omaisuutta ei ole, myönnetään hautaus ilman takaisinperintää.

Jos omaiset hakevat täydentävää toimeentulotukea hautauskuluihin hautajaisten jälkeen, pyydetään omaisia esittämään perukirja, josta käy ilmi vainajan taloudellinen tilanne kuolinhetkellä. Vaikka perukirja olisi tappiollinen eli varat eivät riitä sekä hautauskulujen että velkojen maksamiseen, mutta kuolinpesän varat riittävät kuitenkin hautauskuluihin, ei hautauskuluja myönnetä. Hautaus- ja pesänselvityskulut tulee aina kuolinpesän hoitajan maksaa päältä pois ennen vainajan tai kuolinpesän velkoja. Jos kuolinpesän omaisuus jää ylijäämäiseksi, vaikka tallennevaroja ei kuolinpesällä olisikaan, vaan omaisuus koostuu kiinteästä tai irtaimesta omaisuudesta, vastaavat omaiset realisoinnista ja hautauskuluista.

Jos omaiset ovat järjestäneet hautauksen ja lasku on sopimushintoja suurempi, myönnetään laskuun pääsääntöisesti kilpailutetun hautaustoimiston sopimushintojen mukaan. Jos hautauskuluihin myönnetään sopimushintoja enemmän täydentävää toimeentulotukea, edellyttää se aina sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan harkintaa.

Päätökseen kirjoitetaan, kenelle päätös lähetetään. Takaisinperintäpäätökseen kirjoitetaan, kuka on hautauskulujen hakija ja hänen yhteystietonsa puhelinnumeroineen. Päätös toimeentulotuesta hautaukseen tehdään aina vainajan nimellä. Lesken tulot ja varat otetaan huomioon hautauspäätöstä tehtäessä (ks. STM:n oppaan kohta hautausmenot).

21.2 Hautaukseen liittyvät kulut ja käytännön järjestelyt (päivitetty 29.7.2019)

Hautauskuluihin myönnetään avustusta kohtuullisten kustannusten mukaan ensisijaisesti kilpailutetun sopimuksen mukaisesti. Hautaustoimistoon faksattava maksusitoumus sisältää hautaustoimiston kulut sekä seurakunnan kulut, joista seurakunta lähettää laskun hautaustoimistolle. Seurakunta laskuttaa hautaustoimistoa haudan lunastuksesta, tuhkauksesta ja haudan avauksesta ja peittämisestä. Hautapaikasta riippuen hautapaikka saattaa sisältää hautakiven tai muistolehdossa pakollisen muistolaatan maksun. Jos hautapaikka sisältää automaattisesti hautakiven tai muistolaatan maksun, sisältyy se maksusitoumukseen. Maksusitoumukseen kirjataan, jos vainajalla ei ole omaisia, jotta hautaustoimisto voi hoitaa hautauksen yhteistyössä seurakunnan kanssa.

Omaisille saattaa tulla seurakunnalta lasku joillakin hautausmailla pakollisesta nurmen pintahoidosta. Pääsääntöisesti kustannus nurmen hoidosta kuuluu omaisille, mutta jos vainajalla ei ole omaisia tai he ovat varattomia, voidaan siihen myöntää täydentävää toimeentulotukea. Jos hautapaikka ei sisällä kiveä tai ristiä, omaiset hankkivat itse hautakiven. Muistotilaisuuden järjestämisestä aiheutuviin kuluihin, esim. kappelin vuokraan tai tarjoiluihin ei myönnetä toimeentulotukea, vaan omaisten tulee kustantaa ne.

Jos espoolainen kuolee muualla Suomessa (esim. Tampere, Utsjoki, Merikarvia jne.), vainajan kuljetus Espoon kappeliin korvataan. Sopimushautaustoimisto hoitaa kuljetuksen. Arkun tai uurnan kuljetus Espoosta lähikuntaan sukuhautaan voidaan korvata, mutta kuljetusta kauemmas muualle Suomeen ei korvata toimeentulotuella.

Jos lääkäri on todennut henkilön kuolleeksi paikan päällä (esim. hoitokodissa), tulee omaisille lasku vainajan siirtokuljetuksesta ruumishuoneelle. Jos omaiset hakevat siirtokuljetukseen toimeentulotukea, voidaan siihen myöntää, jos hautaukseenkin on perusteltua myöntää toimeentulotukea.

Hautauskulujen myöntämisperusteet ovat yhdenmukaiset, riippumatta uskontokunnasta tai seurakuntaan kuulumisesta. Espoossa Kellonummen hautausmaalla on tunnustukseton alue, jossa on muistolehto sekä mahdollisuus arkuhautaukseen (muslimien arkut mahdollista haudata tiettyyn suuntaan). Tunnustuksettoman hautapaikka maksaa yhtä paljon kuin kirkkoon kuuluvan.

Täydentävää toimeentulotukea ei makseta vainajalta maksamatta jääneisiin laskuihin tai laskuihin, jotka ovat saapuneet kuoleman jälkeen.

Vainajan asunnon tyhjennys kuuluu vuokranantajalle. Siihen ei ole perusteltua myöntää täydentävää toimeentulotukea.

Jos henkilö on kuollut ulkomailla, neuvotaan omaisia olemaan ulkoministeriöön yhteydessä. Vainajan kuljetuskuluihin ei myönnetä täydentävää toimeentulotukea. Hautauskuluihin ulkomailla ei myöskään myönnetä täydentävää toimeentulotukea.

Jos omainen tarvitsee neuvoja kuolinpesän hoitamisessa, voi hänet ohjata olemaan yhteydessä oikeusaputoimistoon. Jos vainajalla ei ole omaisia, konsultoidaan tilanteessa Espoon sosiaali- ja terveystoimen lakimestä.

Lähiomaisen (vanhemmat, puoliso, lapset, sisarukset, isovanhemmat, appivanhemmat) hautajaisiin osallistumisesta aiheutuviin matkakustannuksiin myönnetään perustoimeentulotukeen oikeutetulle täydentävää toimeentulotukea edullisimman vaihtoehdon mukaan. Hautajaismatkoihin ulkomaille ei myönnetä tukea.

22 Ehkäisevä toimeentulotuki (päivitetty sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksellä 25.11.2020)

Ehkäisevää toimeentulotukea voidaan myöntää:

- opiskelun tai työllistymisen edistämiseen
- asumisen turvaamiseksi hädän uhatessa (esim. vuokravelka)
- ylivelkaantumisesta aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseen silloin, kun avustamisella saadaan velkakierre katkaistuksi tai jatkuva toimeentulotuen tarve estettyä
- akuutit kriisit, esim. lähiomaisen kuolema, vakava sairastuminen, rikoksen uhriksi joutuminen, tulipalo
- muihin tuen saajan omatoimista suoriutumista edistäviin tarkoituksiin syrjäytymistä ehkäisevänä keinona.

Ehkäisevää toimeentulotukea myönnetään yleensä kertaluonteisesti, ellei henkilön tilanne toisin vaadi. Sen tarkoituksena on ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Ehkäisevän toimeentulotuen käyttöä ei ole rajattu yllä mainittuihin tarkoituksiin, vaan tukea tulee käyttää tarpeen mukaan. Ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen ei ole riippuvainen asiakkaan oikeudesta perustoimeentulotukeen, vaan tukea myönnettäessä huomioidaan asiakkaan tosiasiallinen taloudellinen tilanne. Tuen tarvetta arvioitaessa tulee selvittää, onko kunta velvollinen järjestämään palvelun sosiaalihuoltolain tai muun lainsäädännön perusteella.